

Prof. Dr. JÓZEF KOFFLER (Lwów).

TEORJA MUZYKI I KOMPOZYCJI.

XVI. (Ciąg dalszy)

Akordy na stopniach innych jak na I, IV, i V, mają funkcje zastępcze t. zn. zastępują te funkcje z którymi mają nuty wspólne. A więc akord na II-gim stopniu jest równoległym do S, służy więc jako jej zastępca; akord na III-cim stopniu jako równoległy do D lub medjanta T zastępuje równie dobrze obydwie te funkcje, podobnie jak VI jako równoległy do T lub medjanta S zastępuje te dwie funkcje.

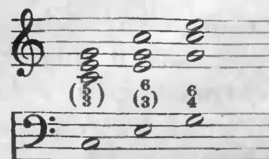
Normalnie używamy akordów w chóralnym układzie czterogłosowym na sopran, alt, tenor i bas. W tym celu musimy jeden ton trójdźwięku podwoić. Do podwojenia nadaje się w pierwszym rzędzie pryma akordu. Wedle odstępu między tonami rozróżniamy układ rozległy:

lub ścieniony:

Każdy akord może być użyty we formie zasadniczej t. zn. z prymą w najniższym głosie; lub z tercją wówczas nazywa się sekstowym akordem, albo z kwintą wówczas nazywa się kwartsekstowym akordem.

Oznacza się je dla skrótowi cyframi (cyfry w nawiasie opuszcza się normalnie).

Akordy mają do spełnienia głównie trzy zadania: kolorystyczne t. zn. wywołać wrażenie barwy, nastrojowe i co najważniejsze formotwórcze t. zn. uwydatniać budowę utworu. Dzieje się to przy pomocy kadencji.

Kadecja jest to takie połączenie dwóch lub więcej akordów, które użyte w odpowiednim miejscu wywołuje wrażenie chwilowego lub ostatecznego spoczynku. Wrażenie ostatecznego spoczynku wywołują kadencje kończące się toniką. O ile tę tonikę poprzedza dominanta nazywa się ona autentyczną, o ile zaś subdominanta

plagalna czyli kościelna. Jeżeli kończąca tonika ma w najwyższym głosie prymę, kadecja jest zamknięta, t. zn. nie ma potrzeby dalszego ciągu; jeżeli zaś w najwyższym głosie jest tercja powiadamy, iż kadecja jest otwarta, gdyż z łatwością możemy się dalej poruszać; kwinta w najwyższym głosie czyni kadencję neutralną, t. zn. iż nie ma przymusu wewnętrznego dalszego poruszania się, lecz zarazem nie ma pełnego wrażenia zakończenia. Chwilowy odpoczynek wyraża się najlepiej przy pomocy kadencji kończącej się dominantą zwanej półkadencją.

(C. d. n.)